

Benoemingen, promoties en symposia

Jack van der Leden en André Nuchelmans

Benoemingen en promoties

Behalve vele archeologische vindplaatsen kent Jordanië een snel groeiend aantal musea, die echter niet voldoen aan de richtlijnen die internationaal zijn vastgesteld voor het conserveren en tentoonstellen van objecten. Deze richtlijnen betreffen onder meer blootstelling aan licht en de luchtkwaliteit. Maar ook insecten zijn een bedreiging, vooral wanneer de luchtvochtigheid hoog is. Het binnenklimaat in de Jordaanse musea is meestal niet in orde omdat het interfereert met het buitenklimaat, via deuren of zelfs open ramen. **Raed AlGhazawi** documenteerde de binnenkwaliteit van negen musea en het hoofddepot van het Department van Oudheden (DoA) in **Challenges for Jordanian Museums, the role of the environment in preventive conservation**. Op 14 april jongstleden verdedigde hij zijn **proefschrift** aan de **Universiteit Leiden**. De onderzoeker lette vooral op het licht (daglicht, kunstlicht, kunstlicht met uv-filtering) en op de luchtkwaliteit. Verder beschreef hij de musea van buiten en van binnen en maakte er een plattegrond van. Daarbij schonk hij ook aandacht aan de ligging en de toegankelijkheid van de museumgebouwen. AlGhazawi constateerde een gebrek aan deskundig personeel, maar ook een gebrek aan betrokkenheid van de kant van de vele (internationale) onderzoekers die bemoeienis hebben met de Jordaanse opgravingen. AlGhazawi wil met zijn proefschrift bijdragen aan een beter beheer van het Jordaanse erfgoed. Een digitale versie van het proefschrift is te vinden op openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/16718.

Op 28 april nam **Guido De Brabander**, 'founding father' van de enige Master in het Cultuurmanagement in Vlaanderen, definitief afscheid van zijn academische loopbaan. De **Universiteit Antwerpen** bood plaats aan de viering. Na een hartelijk welkomstwoord door opleidingscoördinator Annick Schramme verzorgde De Brabander een **afscheidscollege** met de prikkelende titel **Over de kwaliteit van ons cultureel overaanbod**. Hij zette uiteen dat het bezoek van een voorstelling of tentoonstelling bij het publiek niet alleen kan leiden tot een gevoel van euforie of juist teleurstelling, maar soms ook tot een weinig positief, uitgesproken matig gevoel. Bezoekers zijn niet overtuigd altijd dat ze de juiste keuze hebben gemaakt. Er zijn tenslotte zo veel voorstellingen, concerten en cetera waartussen ze kunnen kiezen. De Brabander trachtte deze ervaring te rationaliseren en te contextualiseren. Met de veelgehoorde uitspraak 'Er kan geen kunst of cultuur genoeg zijn' was De Brabander het oneens. Hij bepleitte de kwaliteit van het aanbod in de kunst- en cultuursector in zijn complexiteit te bevorderen door gebruik te maken van managementtheorie en -methodologie. Na het laudatoir door Walter Rycquart, Ann Verhetsel en Giep Hagoort volgde een feestelijke receptie die druk werd bezocht. De foto's op de website van de Universiteit Antwerpen zijn het bewijs. Op deze website staat tevens een link naar de lezing, www.ucsia.org/main.aspx?c=*TEWHI&n=44896&p=true. U kunt hiervoor ook terecht bij de bibliotheek van de Boekmanstichting.

Symposia

Het colloquium van het **Prof. R. Bilsen Fonds voor Cultuurmanagement** van de **Universiteit Antwerpen** op 7 maart stond dit jaar in het teken van **Tussen droom en daad: over het management van culturele architectuurprojecten**. Diverse sprekers belichtten verschillende aspecten van het thema. Wouter Davidts, hoogleraar Moderne en hedendaagse kunst aan de Vrije Universiteit Amsterdam, hield onder de titel Dubbel verbond een lezing over initiatief, verbeelding, instellingen en architectuur. Willem Jan Neutelings van Neutelings Riedijk Architecten ging in op architectuur voor de cultuurindustrie. Johan Idema, senior adviseur cultuur bij LAGroup Leisure & Arts Consulting, gaf tips hoe musea en theaters zich kunnen vernieuwen. Kabinetschef van de schepen voor cultuur en toerisme van Antwerpen, Jan Rombouts, gaf een toelichting op het onlangs geopende Museum aan de Stroom (MAS). Andere casussen die aan de orde kwamen waren STAM, Stadsmuseum Gent, Le théâtre de la place in Luik en deSingel, de internationale kunstcampus in Antwerpen. In de loop van het jaar verschijnt van alle bijdragen een publicatie. Geïnteresseerden kunnen hiervoor terecht op www.fondsvoorcultuurmanagement.be. Traditiegetrouw besloot het symposium met de uitreiking van de jaarlijkse **prijzen Cultuurmanagement**. Een eerste prijs gaat naar de praktijk van het management. Die werd dit jaar toegekend aan Christine De Weerd, directeur van het Stadsmuseum Gent, STAM. Zij kreeg de prijs, een oorkonde en 4.000 euro,

voor de manier waarop zij de afgelopen tien jaar 'op een professionele en gedreven wijze aan dit stadsproject heeft gewerkt'. Een tweede prijs, een oorkonde en een bedrag van 2.500 euro, gaat naar een ongepubliceerde studie. Margriet Talstra van de Universiteit Utrecht kreeg de prijs voor haar master-scriptie Een vertrekpunt voor de inhoudelijke dialoog tussen kunst en politiek: mogelijk gemaakt door een toepassing van de Threefold Balanced Scorecard bij drie prominente hedendaagse kunstinstellingen. De jury zag in de aanpak een bijdrage tot een meer constructieve inhoudelijke dialoog in het huidige klimaat van bezuinigingen in Nederland. De scriptie is digitaal beschikbaar in de bibliotheek van de Boekmanstichting.

EDU-ART is gespecialiseerd in het koppelen van cultuur en onderwijs en adviseert scholen, culturele aanbieders en gemeenten. Op 17 maart organiseerde EDU-ART de studiedag **Van missie tot markt, cultureel ondernemerschap en cultuureducatie** te Arnhem.

Het programma was toegespitst op de zakelijke kant van het leiden van een culturele instelling, met aandacht voor cultureel ondernemerschap en cultuureducatie. Aan de hand van lezingen, workshops en presentaties onderzochten deelnemers het begrip cultureel ondernemerschap in relatie tot het onderwijs. De persoonlijke kant van ondernemerschap kwam aan bod in de lezing van Mariël Voogel (Entrepreneur Consultancy bv). Wat is ondernemen eigenlijk, en welke competenties en vaardigheden horen daarbij? Tijdens de lunch was er voor de deelnemers de mogelijkheid om speedadvies te vragen van adviseurs van de Kamer van Koophandel en Syntens

(innovatienetwerk voor ondernemers). Op het middagprogramma stonden workshops over respectievelijk personal branding en netwerkvaardigheden en presentaties van twee *good practices* op het gebied van ondernemerschap en cultuureducatie gepland. Alexandra van Steen, directeur van het Flipje- en Streekmuseum van Tiel, lichtte toe hoe zij binnen korte tijd het museum op de kaart wist te zetten als een van de grotere regionale erfgoedinstellingen. Wouter van Balveren, zakelijk leider van Grote Broer Kunsteducatie, vertelde hoe hij jaarlijks twintigduizend kinderen weet te bereiken met zijn onderneming. Als afsluiting van de middag was er een gesprek met een deskundig panel over ins en outs van de cultuureducatieve praktijk. Het panel bestond uit Wouter van Balveren, Alexandra van Steen, Marja Damman en gespreksleider Bart Huydts, directeur van het Art Business Centre van ArtEZ. Kijk voor een verslag van de studiedag op [www.edu-art.eu/uploads/verslag_van_missie_tot Markt_definitief_4_\(2\).pdf](http://www.edu-art.eu/uploads/verslag_van_missie_tot Markt_definitief_4_(2).pdf).

In reactie op de aangekondigde bezuiniging op het budget van cultuur organiseerden de faculteit en studenten van de **Master Cultural economics & cultural entrepreneurship** van de Erasmus Universiteit (EU) op 22 maart in de Creative factory in Rotterdam het symposium **Creative financing of the arts**. Het is een samenwerkingsverband tussen de organisaties Cultuur en Ondernemen, Van den Ende Foundation, Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en NRC Handelsblad. Het symposium had als doel een forum te zijn voor alternatieve financieringsmogelijkheden voor de kunsten en ideeën en suggesties te verzamelen

om het huidige scenario van tekorten op overheidssubsidies het hoofd te kunnen bieden. Op het symposium kreeg een aantal inzenders de mogelijkheid hun idee te presenteren. De dag was een groot succes en al lang tevoren moesten de organisatoren geïnteresseerden teleurstellen omdat de zaal vol zat. Een aantal mensen die al aan het experimenteren zijn met nieuwe benaderingen, lichtte hun initiatief toe. Onder hen Melle Daamen, directeur van de Stadsschouwburg Amsterdam, Rudy Stroink, TCN-ontwikkelaar, Eric Holterhues, bankier en fondsmanager bij Triodos Investment management, en Sigrid Hemels, hoogleraar Fiscaal Recht aan de EU.

Uit de ruim 130 inzendingen koos een jury twee winnaars. Het idee voor een cultuurloterij met culturele prijzen, bedacht door Colle van Stegeren, won de eerste prijs van 3.000 euro. Tweede werd het idee van een sponsorcarrousel van Sofie Bienert van bureau Leenaars en Verloop. Zij kreeg daarvoor 2.000 euro. Het prijzengeld werd beschikbaar gesteld door de VandenEnde Foundation. Op www.academia vitae.org/symposium is meer informatie over het symposium te vinden. NRC Handelsblad besteedde op 17 maart al aandacht aan een voorselectie van zeven voorstellen.

Academisch-cultureel centrum SPUI25 organiseert in samenwerking met het **Prins Bernhard Cultuurfonds** een zesdelige **lezingenreeks over mecenaat**. Het onderwerp wordt vanuit diverse invalshoeken door verschillende sprekers belicht, onder leiding van Hans den Hartog Jager. Op 30 maart beten Piet Gerbrandy en David Rijser het spits af met een uitweiding over verleden en heden

van het mecenaat. Twee weken later, op 13 april, discussieerden Eva Rovers, Sjeng Scheijen en Arnold Witte over de vraag wie de grootste mecenas aller tijden is. De overheid en het mecenaat – water en vuur? luidde de titel van deel drie van de reeks, op 18 mei. Ellinoor Bergvelt, Sigrid Hemels en Cees de Graaff bespraken de voorwaarden voor een vruchtbare voedingsbodem voor het mecenaat. Op welke manier kunnen fiscale en overheidsinvloeden de geefcultuur in Nederland stimuleren? Wat is idealiter de rol van de overheid bij het stimuleren van het mecenaat in Nederland? En wat is de realiteit? Op de Boekmanblog staat een verslag van deze bijeenkomst. Na de zomer volgen de overige drie lezingen, waarvan de thema's al bekend zijn. Op 20 september is er aandacht voor de rol van de wetenschap. Met medewerking van onder anderen Anna Tilroe wordt gepraat over de vraag welk onderzoek er in de loop der jaren is verricht naar mecenaat. Wat zijn de belangrijkste uitkomsten daarvan en wat kunnen we ervan leren? Op 18 oktober staat een avond over de invloed van het bedrijfsleven gepland met Harry Webers als een van de sprekers. Wat zijn de redenen voor een bedrijf om mecenas te worden? Waarom geeft een bedrijf en aan welk profiel beantwoordt een dergelijke onderneming doorgaans? Tijdens de slotaflevering op 15 november komen de mecenasen zelf aan het woord over de do's en don'ts van het mecenaat. Het Prins Bernhard Fonds publiceert na afloop van de lezingenreeks een bundel met verslagen, zie www.prinsbernhardcultuurfonds.nl.

De Amsterdamse Grachtengordel is door Unesco tot Werelderfgoed verheven. Is dit een straf of een

zegen? Verandert de stad in een toeristengetto en een openluchtmuseum, waar het voor bewoners en bedrijven te duur wordt om zich te vestigen, of weet Amsterdam zich vanaf nu beschermd tegen ongewenste modernisering? Welke verschillende associaties brengt de status van Werelderfgoed met zich mee? Over deze kwestie discussieerden Bram Kempers, hoogleraar Sociologie van de kunst aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), Joseph Früchtel, hoogleraar Filosofie van kunst en cultuur aan de UvA en Vladimir Stissi, hoogleraar Klassieke archeologie en kunstgeschiedenis der Oudheid aan de UvA, op 7 april bij **SPUI25** tijdens **NU!: De stad als museum?** Uiteenlopende meningen en standpunten passeerden de revue. De aanwezigen, maar ook andere belangstellenden, werden uitgenodigd een paar weken later, op 27 mei, deel te nemen aan een stadswandeling over de Amsterdamse grachten. Erfgoedexpert Gerrit Vermeer leidde de groep rond. Hij wees op de bijzondere kenmerken van het gebied en stelde kritische vragen over de motivatie van de Unesco voor de benoeming. Is de stedenbouwkundige aanleg werkelijk een meesterlijk plan of een pragmatische oplossing voor een praktisch probleem? Slechts een klein aantal gevels aan de gracht dateert van kort na de aanleg. Hoe verhoudt deze historiserende traditie zich tot de aanbeveling van de Unesco pseudo-historical te vermijden? De organisatie van het debat was in handen van SPUI25 in samenwerking met de **Faculteit der Geesteswetenschappen van de UvA**.

De kunst van het kiezen. Dat was het thema van de **Cultuureducatie-BELEIDdag 2011**, op 21 april in

Regardz Mariënhof in Amersfoort. Organisator was **Cultuurnetwerk Nederland**. Jaap van Luijk, managing partner bij Advies- en managementbureau BMC, benadrukte in zijn openingscolumn dat het culturele veld zich dient te bezinnen op een paradigmashift. 'De verarmende gemeenten, de bezuinigende provincies, de kaalslaande rijksoverheid: ze dwingen om na te denken over andere modellen van dienstverlening door bibliotheken, centra voor de kunsten, theaters, cultuurbemiddelaars. Van Luijk riep de cultuureducatieve deelnemers op tot een frisse blik op hun beleids-terrein. Kansen en mogelijkheden kwamen aan de orde tijdens de plenaire discussie en de verschillende deelsessies. De plenaire discussie kwam tot stand op grond van twee prikkelende stellingen. De eerste luidde: Overheidsgeld moet worden ingezet voor kennis-making en oriëntatie, maar verdergaande verdieping (zoals het instrument leren bespelen) komt voor eigen rekening. Daar waren de meesten het over eens. Iedereen moet kunnen kennismaken met kunst en cultuur, verdergaan is een eigen keuze. Tegenstanders benadrukten echter dat de grens tussen oriënteren en verdiepen moeilijk te trekken is. De tweede stelling was: De overheid wil te veel reguleren. Er dient meer ruimte te komen voor particulier initiatief, want alleen dan stimuleer je burgerparticipatie. Daar waren de meeste aanwezigen het over eens: de overheid mag niet te veel beknotten, maar moet faciliteren en stimuleren. Tijdens de deelsessies werd er vanuit verschillende invalshoeken over het thema gediscussieerd. Vragen die centraal stonden waren onder andere: Is bezuiniging via de kaasschaafmethode gewenst of

kan men er beter voor kiezen één culturele instelling te sluiten? Is cultureel ondernemerschap een utopie of juist de toekomst? Hoe kun je als beleidsmedewerker cultuur scholen efficiënt en effectief stimuleren om vorm te geven aan cultuureducatie? Hoe verdeel je als gemeente krimpemde subsidies voor cultuureducatie over culturele instellingen? Cultuurmakelaars, cultuuraanbagers, cultuurcoaches..., wie schuilen er achter deze nieuwe cultuurfuncties en wat is hun meerwaarde? Aan het einde van de dag blikten de deelnemers plenair terug. Deelnemers noemden de bijeenkomst vooral inspirerend omdat er gelegenheid was om over de eigen provincie- of gemeentegrenzen heen te kijken. Piet Hagenaars, directeur van Cultuurnetwerk, sloot af met een pleidooi om vooral veel goede argumenten te gebruiken in de strijd tegen de bezuinigingen. Op de website van Cultuurnetwerk vindt u de openingscolumn van Van Luijk, een verslag van de plenaire discussie en van de verschillende deelsessies en een foto-impressie, die aantoont hoe groot de belangstelling was, www.cultuurnetwerk.nl/producten_en_diensten/ cultuureducatiebeleidag.

Bij De Nieuwe Liefde in Amsterdam vond op 13 mei het debat **De nieuwe mecenas. Hoe red jij kunst en wetenschap?** plaats, over de toekomst van het mecenaat in Nederland. De organisatie was in handen van **HappyChaos**. Het programma ging van start met een column door Floor Rusman. Daarna volgde een discussie over het financieren van kunst en wetenschap onder begeleiding van Leonard Ornstein. Gasten waren Benno Tempel (directeur Gemeentemuseum Den Haag), Sigrid Hemels

(hoogleraar Fiscaal Recht aan de Erasmus Universiteit), Roy Cremers (oprichter voordekunst.nl), Theo Schuyt (hoogleraar Filantropie aan de VU Amsterdam), Eva Rovers (biografe Helene Kröller-Müller) en Sophie Derkzen (Vrij Nederland). Na afloop van het debat maakte iedereen plaats voor de inrichting van een kunstmarkt, waar verschillende fotografen, schilders, videokunstenars en musici hun werk toonden, mits de financiering ter plekke kon worden bezegeld. Met andere woorden: Wat voor een mecenas ben jij? Zie voor meer informatie: www.happychaos.nl.

Van 19 tot en met 21 mei vond het driedaagse congres **The unbound book: reading and publishing in a digital age** plaats. Het congres was een initiatief van **kenniscentrum CREATE-IT applied research van de Hogeschool Amsterdam, de Master Boek en digitale media van de Universiteit Leiden en het Institute of network cultures**. Het conventionele idee van het gedrukte boek zoals we dat al eeuwen kennen, is inmiddels achterhaald. Het boek is momenteel in twee opzichten 'unbound'. Allereerst vanwege digitale ontwikkelingen die het drukken en binden van een boek overbodig maken en ten tweede zijn de mogelijkheden van multimediale inhoud en auteurschap in het elektronische tijdperk 'unbound', grenzeloos.

De eerste dag vormde de Hogeschool van Amsterdam de standplaats. Een aantal betrokkenen lichtte verschillende mogelijkheden van 'open-source' hulpmiddelen bij digitale publicatie toe. Vervolgens was er aandacht voor de resultaten en het nog lopende onderzoek van het Amsterdam E-boekenstadproject. In een

laatste workshop discussieerden vertegenwoordigers uit het traditionele boekenvak met 'serious file sharers', onafhankelijke uitgevers en 'open-access gurus' over de toekomst van het boekenvak, auteursrecht en aanverwante zaken. De tweede dag verhuisde het congres naar de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Daar vond een aantal sessies plaats waar telkens na lezingen de sprekers en de zaal in discussie gingen. Onderwerpen waren What is a book?, The unbound book en Ascent of E-readers. De laatste dag was het Theater van 't woord in de Openbare Bibliotheek Amsterdam de locatie. Sessies aldaar waren Future publishing industries, Books by design en Horizons of education and authoring. Op e-boekenstad.nl/ unbound is het uitgebreide programma en een aantal lezingen terug te vinden.

Op boekmannieuws.blogspot.com doet de redactie van Boekman verslag van bijgewoonde bijeenkomsten, symposia, presentaties, promoties en benoemingen.